

Світлана Горбань, Наталя Лапіна

Зодчий із пекла

Сповідь

Її пальці ледь помітно тремтіли, голос переривався:

— Мені страшно, отче, я... Я не хотіла такого. Повірте, не хотіла... Але я вже давно почала помічати: якщо хтось зробив мені погано... Або я комусь позаздрила... Я... То з тією людиною обов'язково щось не так. Щось страшне трапляється. Я передбачаю нещастя. Ніби притягаю їх. Викликаю... проти власної волі. Я не хочу... Але якщо тільки подумаю про неї погано, то — все...

— А ти, дитино, пробувала молитись за них? За тих людей?

— Так. І за них, і за себе. Але... Але погані думки залишаються, і тоді... Я боюся. Я заздрю сестрі. Я... Не хочу цього, але заздрю... Вона молодша, а вже виходить заміж. А коли ж я? І ще... Мені подобається її наречений. Дуже подобається. Я нічого не можу зробити... З собою. Чому так — завжди все їй? Краса — їй, талант — їй, жених — їй, новий будинок — знову їй. А мені?.. Я так не хотіла цього весілля! І сестра захворіла. Свадьбу відклали. А тепер знову... Готуються святкувати. А я... Я не хочу, щоб вони... повінчалися... І знову лише про це думаю. Постійно. Дуже боюся, що з

нею щось станеться. Винною буду я...

Старий священник зітхнув:

— Ти чаклувала коли? Ворожила? Викликала духів?

Вона злякано накрила щоки долонями:

— Я?.. Так. Я не думала, що це серйозно. У Петербурзі я ходила в гурток спіритистів. Ми викликали душі померлих, ну... покіників. Але ж цим майже всі захоплювалися... Це були жарти. Не по-справжньому, наче гра... Не я ж одна. Я не продавала душу... нечистому. Всі мої подруги ворожать — і нічого.

— І ти ворожила? І тепер ворожиш?

— Ні! Тепер уже ні. Три роки поспіль на Хрещення мені снівся один і той самий сон... Я загадувала на майбутнього чоловіка. Ставила біля ліжка на ніч тарілку з водою й клала зверху місток. Дерев'яний, скіпковий. Або лінійку. І снилося, ніби я у великому приміщенні. Висока стеля — надзвичайно висока — далекі стіни, попід стінами — галереї. І містки — наче в торговому пасажі. І він ішов через місток до мене, назустріч, і я хотіла йти до нього... Хотіла його побачити краще, роздивитись риси обличчя. І хотіла з ним... зустрітись. Але місток щоразу падав. Разом з ним. І я розуміла, що ми не зустрінемося. Ніколи. Ці сни лякали. Наче пророцтво. І після того я вже не ворожила.

Дівчина зіщулилась. За її спиною мовчав янтарний напівморок пишно прикрашеного собору. Спливали восковими сльозами нечисленні свічки. Суворо дивилися смагляві лики святих. Крижаним протягом віяло від

мозаїчної підлоги.

З-за колон тихо линули вкрадливе човгання обережних ніг та нерозбірливий шепіт. Храм ніколи не буває порожнім...

Здавалося, що найтихіше її слово трублять по Всесвіту нечувані полки янголів. «Все, про що казали на вухо всередині домів, все те буде проголошуватись на дахах»...

Стискала під грудьми холодні пальці, долоні судомно прилипали одна до одної — у мить, коли земля коливалася під ногами, душа шукала опори, надійного прихистку.

— А коли ворожила — знімала хреста?

Вона злякалась іще більше, і в очах, і в голосі забриніли сльози:

— Так. Але... Але ми просто розважались. Жартували.

— З нечистою силою не жартують.

І вона наче наважилась нарешті:

— На моїй совісті вже дві смерті! Я хотіла, щоб тих людей не було — і... Їх уже немає. Обох... Наречена брата мені... не подобалась... Дуже не подобалась... І її брат... також... Він мене образив. І обоє згинули, та ще й жахливо!

— Ти підлаштувала їм... щось?

— Ні... Ні! Тільки хотіла, щоб їх не було... Щоб не заважали... нам... жити...

— І не чарувала?

— Ні. Ні! Та я й не вмію! — підняла руки, немов захищаючись — і опустила знесилено.

Десь далеко-далеко, в іншому, щасливому світі, падав теплий дощ. І вітер шелестів мокрим, ледь пожовклим листям. Поруч, за стіною. Вона чула це шелестіння. І своє дихання. Страшні темні очі дивилися між світи...

Старий сумно похитав головою.

— Вони... Вони не відпустять мене? Ніколи?

— Хто?

— Біси. Не відпустять? І на тому світі — вони не відпустять?

— На все воля Божя. Сподівайся.

— Отче, що мені робити?

— Молись. Молитва сильніша від підступів нечистої сили. Сходи пішки в монастир до Козельщинської Божої Матері. Бог милостивий. Сподівайся. Причащайся. І — молись, молись, молись. І за неї, і за себе. Проти нечистої сили одна зброя — піст та молитва.

Хлопець із цвяхом у серці

Автостанція виявилася сірою й типовою: безлика скляна коробка, що складалася зі скріплених металевим каркасом сірих, наче й ніколи не митих величезних шибок. Два зачовгані газончики, два безнадійно кульгавих від довгих негод кіоски й таке ж сумовите скляне кафе з «підходящою» назвою — «Версаль».

Тільки сніг прикрашає цю немальовничу місцевість, його вже багатенько напало — по щиколотку.

На позначених лише бордюрами платформах — кілька обшарпаних дідусів, підтоптаних молодниць та невизначеного віку бабів зі щільно набитими відрами й сумками. Відвертаються од вітру, лають холоднечу, ціни, керівників, транспорт, уряд... За кіоском ховаються двоє худеньких хлопчат у чорно-коричневих пальтах, жовто-зелених штанях та кросівках, що були колись білими. Звісно ж, курять.

Вітер пронизує до кісток, нечисленні сніжинки гостро колють обличчя. Але до середини вокзалу Боря Цокотюха заходити не хоче. Схоже, там холодніше, ніж на дворі. Крижані протяги — від бетонної підлоги до туманної імли височезної стелі. Затхлим запахом поту віє від стін та старих пластикових крісел.

І огидне бахкання промерзлих металевих дверей.

А він сподівався, що останні залізні двері зачинилися за ним сьогодні вранці. У зловісному тамбурі на прохідній колонії. Спочатку заскреготали засуви ззаду. Довга-предовга пауза. І лише по ній зарипіли металеві завіси перед ним.

Він не сіпнувся, не побіг. Затримався на якусь мить. І тоді рушив повагом. На негнучких

дерев'яних ногах.

Вийшов. Старанно, від щирого серця вдихнув повітря свободи. І попрямував у бік автостанції — якихось п'ять-шість кілометрів. Боря добре знав — куди. Майже п'ять років щодня подумки проходив цим маршрутом. Уявляв його — наче радісну сонячну подорож. Мріяв про неї. Марив нею. І ось нарешті — амністія.

І ось — довкруг зимно й похмуро, і замість радості — зіщулена стурбованість. І дрижаки на відкритій усім вітрам платформі. А від морозу — тільки стара благоденська курточка, під засмальцьованою на згинах плащівкою — збитий грудками сінтіпон, вона вже скоріше демісезонна, про її зимове минуле нагадує лише комір зі штучного хутра. Чорна в'язана шапочка, гострий зголоднілий погляд, нервово напружені плечі — кожен запросто здогадається, звідки він: два останніх роки ХХ століття й три перших у ХХІ привів за ґратами.

Коли поткнувся до малесенького глибоко зануреного в стіну віконця, касирка непривітно штрикнула сполоханим поглядом:

— Хвилини через десять-п'ятнадцять буде приватний мікроавтобус. Проходящий. В будень там завжди єсть місця. Але в них дорого. У піввосьмої буде ще харківський, рейсовий. Тоже проходящий. Ждіть.

Ждати він не хотів. Різниця в ціні здалася незначною. Звісно, він не збирався отак відразу розтринькувати останню копійку, але вирішив виїхати звідси якомога скоріше. Якщо навіть не буде вільних місць, завжди можна домовитися з водієм.

Але стояв він вже півгодини, а мікроавтобуса й видко не було. Натомість, натужно пихкаючи мотором, під'їхав старенький «ПАЗик», і в нього, трошки попхавшись і посперечавшись для годиться, мирно всілися сільські дядьки й тітки зі своїми незмінними торбами та відрами. Дверцята зі скрипом стулилися, й вони швидко рушили чи то в Пронозівку, чи в Калатозівку — туди, де на них чекають рідні домочадці та теплі кімнати, де вони будуть господарями життя, а не надокучливими пасажирами, як на цьому Богом забутому вокзальчику.

Маленькі курці також подалися додому. Стало зовсім пусто.

І безжальний цвях, який він носив у серці останні роки, знову почав пекти. Як завжди, коли на душі порожньо, темно, самотньо... Коли ось так насувається похмурий вечір. Вітер. Хмари. Сніг. І тьмяне чуже світло з промерзлих вікон.

Коли він, остаточно змерзнувши, вирішив-таки податися до злиденного «Версалю», на станційне подвір'я несподівано влетів

яскраво-фіолетовий мікроавтобус. Загальмував збоку, наче не хотів мати з цією безглуздою автостанцією нічого спільного.

М'яко чмокнули дверцята, й до туалету повагом посунули кілька гарно вбраних пасажирів.

Половина місць виявилася незайнятими, тому пузатий водій одразу погодився взяти Бориса, хоча й зиркнув на нього недоброзичливим оком та зажадав гроші наперед.

Він, стоячи на морозі й хуртовині, люто длубався в кишнях, шукаючи гаманця. Сердито тицьнув гроші в долоню шоферові. Довго струшував з одягу та черевиків сніг і нарешті пройшов у кінець салону, де диванчиком з'єдналися чотири сидіння. Поставив біля ніг майже порожню сумку.

Ідилія. Нарешті. За вікнами нічого не видно. Щільне скло надійно відгороджує від засипаного снігом осоружного містечка. Попереду, під низькою стелею, мерехтить зірочками екран маленького дорожнього телевізора. М'яко, тепло, пахне шоколадом, парфумами й помаранчами.

Куточок затишної Європи у майже сибірській холоднечі провінційної глушини.

Один за одним повертаються до автобуса пасажири. Попереду, нагородивши нового попутника прокурорським поглядом, вмостилася дебела пані в довгій натуральній шубі. На її високу

чорну зачіску пішло фарби та лаку для волосся по півкіла, не менше. І шуба, і волосся — чорні-чорнющі...

А з другого боку від проходу, трохи далі від нього — дуже симпатична дівчина в коротенькій світлій дублянці. Зняла білий беретик і почала розчісувати волосся. Довге, біляве, шовковисте... Таке повинне пахнути літньою галявиною чи сонячним пляжем...

Він спостерігав за цими проявами звичайного життя, наче фільм з заморського побуту дивився.

Цікаво, в чому зараз ходить Леся? У такому ж беретику? В дублянці? Леся, Леся... Де її зараз шукати?

Вдарила металевими молоточками легка мелодія «Нічної серенади» Моцарта — і змовкла. Тільки пара тактів. Улюблена з дитинства музика...

Пані у хутрах приставила до вуха крихітний мобільничок:

— Да. Да. Думаю, десь за півгодини... Канешно, да... Все, як домовлялись... Ну, всьо. Зустрічай. Цілую.

Які тепер маленькі телефончики... Не те, що колись у Свиначенка, у того він більше на міліцейську рацію скидався... А він-то пишався! Мабуть, тепер тішиться таким же, малесеньким. Але ж і нігті в цієї пави — довжелезні, блискучі! Невже справжні? Як же вона примудрилася

відростити такі? Та це ж, щоб не зламати, треба тільки сидіти весь час, пальці розчепіривши! Невже вона хоч щось із такими робить?

Розхлябано похитуючись та тримаючи руки в кишнях, постояв у проході хирлявий хлопчина в обвислій куртці та темних окулярах. Ото ще дивак, тут і так темно! Плюхнувся позаду від дівчини. Щось енергійно жував, під довгим волоссям ритмічно рухалися вуха. Ліве, обернене до Бориса, прикрашала дірочка — цей чувак ще й сережки, буває, носить! Чогось огиднішого для чоловіка годі й уявити...

Мотор загарчав сильніше, затишна маршрутка м'яко покотилась по шосе, покритому ледь помітною крижаною скоринкою. Прокинувся підвішений під стелею телевізор. Фільм пішов з середини. Якась безглузда американська комедія: «Куди ти зібрався, Біл? — Не лізь у мої справи! — Що?! Я вже не маю права? — Про права хай тобі полісмен розкаже! — Ану стій! Стій, кому кажу! — Вжжж! Жжжуу! Трах! Бах! — Ти заплатиш мені, негіднику! За все заплатиш!»

Заплатиш. Оце єдине розумне слово в цьому дурному фільмі. Хтось повинен заплатити. Обов'язково. Не в кіно, а насправді.

Конкретний негідник. У конкретному містечкові, повз яке за півтори-дві години проїжджатиме цей симпатичний автобус.

Хтось дуже довго чекав на розплату.

Розплата наближалась зі швидкістю цієї теплої благополучної маршрутки. Потрібно повернути своє. Вистраждане. Праведне. Хоча й незаконне...

Він швидко їхав зараз по борг. Він, Борис Цокотюха. Жалюгідне байстря цього непривітного й несправедливого світу. Злий хлопець з безжальним цвяхом у серці.

Унітаз розмовляє французькою

— Люба моя, з тобою щось негаразд? — Кирило Іванович Ярижський, успішний і досить відомий бізнесмен, нарешті дістався до свого недавно придбаного дому, усівся в крісло й, усім нутром настроюючись на відпочинок, розкинув за бильцями рукию Однією вже тримав пульт від телевізора. — Які можуть бути привиди? В наш час? Схаменися!

Ольга Володимирівна надула губки. Зовсім не ображено, на чоловіка вона ніколи не ображалася. Але продовжувала настоювати:

— Я не хотіла турбувати тебе через всілякі нісенітниці, але... Це вже над моє розуміння, повір. І далеко не вперше. Я вже також починаю боятися.

— Чого? — Ярижський казав утомлено, опустивши повіки так, ніби не хотів дивитись на

дружину, яка нависла над ним виключно симпатичною, але трохи набридливою хмаркою на початку ясно-приємного дня. — Чого вам тут боятися?

— Незрозумілого. Повір, спочатку я сама сміялася з Наді, думала: це в неї нерви. Але коли сама почула... Це просто якийсь містичний жах! Не дивись на мене так. Я всю ніч не спала.

— Це все твої дурепи малограмотні... Навигадували казна що, я ти віриш.

— Дорогенький, у Наді вища педагогічна освіта.

— Значить, моя люба, вона дурепа з вищою освітою.

У цей момент дурепа з вищою освітою якраз зайшла до залу, штовхаючи поперед себе столик-тацю на коліщатках. Запахло кавою, хорошим коньяком, дорогою копчениною. Кирило Іванович ще у вітальні звелів чогось принести — перекусити з дороги саме тут, у домашньому кінотеатрі на першому поверсі. Він одразу пожвавішав, відклав убік пульт дистанційного управління, випростався у кріслі й задоволено потер руки:

— Надю, яких це привидів ти тут бачила?

Прислуга з вищою педагогічною освітою Надя Щукіна зняковіло поправила фартушок:

— Я... Ольго Володимирівно, не треба було

розповідати...

— Ти не крути, а відповідай. — Ярижський швидко вихилив рюмочку коньяку й тепер смачно жував балик. — Ти... м-м-м... Прямо кажи... м-м-м... Що бачила...

— Я не бачила, я тільки чула.

— Ну?

— Вночі в туалеті на другому поверсі, там, де ваш кабінет, хтось спустив воду. А я була в домі одна. Я пішла нагору: вода якось дивно шуміла, ніби булькала. — Розповідаючи, Надя поступово переходила до виразних учительських інтонацій, а Кирило Іванович тільки час від часу задоволено мугикав. Його дружина сіла поруч, на диван, і тепер, слухаючи Щукіну, вони обоє нагадували учнів: розбещеного ледацюгу, чомусь одягненого в пристойний костюм, й уважну відмінницю, тільки через непорозуміння вбрану в несерйозний шовковий халатик.

— Мені вчулись якісь слова, але я не розібрала, які саме. В домі нікого не було. Нікого. Я зателефонувала охоронцеві, він сказав, що також нікого не бачив. Потім два дні все було тихо, а якраз перед приїздом Ольги Володимирівни — знову: шум води, потім булькотіння. Я не полінувалася обійти весь будинок, перевірила все, навіть підвал — нікогісінько! Коли закінчила обхід — нагорі знову хтось спустив воду. І булькотіння

— те саме. Наче щось каже. Незрозуміло, нерозбірливо.

— Я також чула! — сплеснула руками пані Ярижська. — І вчора, і позавчора!

— М-м-м... І що ж воно булькотіло?

— Як це — що?

— Ну, слова які? М-м-м... Хоча б приблизно?

Ольга Володимирівна шумно видихнула:

— Не знаю... Мені здалося — французькою.

Ярижський реготнув з повним ротом, але жінки не звернули на його сарказм жодної уваги.

— А мені — так ніби по-англійськи, — додала Надя.

— Цікаво. М-м-м... Дуже цікаво... Значить, італійський унітаз розмовляє... М-м-м... Англійською... І французькою... Виключно цікаво... А от іще цікаво... Голос який?

— Тобто як це — голос який?

— Ну... Чоловічий чи жіночий?

— Нелюдський! Нелюдський голос! Розумієш? — вже вкотре сплеснула руками дружина.

Тепер він зареготав на повний голос:

— А ви хотіли, щоб він по-людському розмовляв? Хе-хе-хе! Ох, баби! Може, італійці там робота вмонтували, га? Для розваги клієнтів. Може таке бути? Га?

Ярижська різко схопилась на ноги. Висока,

чорнява, уся в несерйозних зелено-червоних рюшечках імпортного халатика, така спокуслива, просто сеху:

— Ти з мене знущаєшся?

— Чого б це, моя люба? Аналізую ваші розповіді. Схоже, потрібно наш бар зачиняти. На замок. Від вас обох.

— Тимофіївна також дещо підмітила. Не лише ми.

— І що ж? М-м-м...

— Хтось ходив уночі в брудних черевиках.

— Ну?

— Вона помітила сліди, коли прибирала.

— Зрозуміло. — Наситившись, Кирило Іванович витер губи серветкою. — Вона перепрацювала й хоче прибавки. Алінка також бачила брудні черевики?

— Ні, останнім часом вона прибирала тільки в лівому крилі. І Тимофіївна черевиків не бачила, бачила тільки сліди. На сходах.

— А ти, Надю, сліди бачила?

— Ні, Тимофіїна сказала, що одразу все й повитирала.

— Скажи їй, щоб наступного разу покликала подивитись.

— Вже сказала, але сліди вона бачила тільки один раз.

— Речі хоч усі на місцях? Хтось, розумієш,

ходить тут, як у себе вдома...

— Про це не хвилюйся, ніде нічого не пропало, — завірила Ольга Володимирівна, — все на місцях.

— А охорона, значить, на той час спала?

— З вулиці додому ніхто не міг потрапити, — заступилася за молодих сторожів Надя Щукіна. — Останніми днями часто сніг падав, у дворі ніяких слідів не було, лише наші. Усі двері я особисто зачиняла, потім ще раз перевіряла.

— А, між іншим, сантехніка ви не викликали? Нашого? Може, та хвалена італійська сантехніка протікає? Га?

Але дружина вирішила до останнього підтримувати містичну версію незрозумілих пригод:

— Повір, немає чого іронізувати. Сантехніка працює відмінно. Здебільшого. Вдень. Сантехнік не винен, це будинок... Тут щось негаразд. Старі будинки, повір, завжди несуть на собі відбиток життя колишніх господарів. Їхню ауру, їхні... Ну, не знаю. Можеш сміятися, але й академіки визнають, що іноді астральні тіла існують окремо від тіла. І тоді можливі будь-які дивні явища. Надю, скажи ти.

Надія взялася за ручку пересувного столичка:

— Я ніколи в такі речі не вірила. Але й нормальних пояснень знайти не можу. Все це

нелогічно й нераціонально. Тимофіївна каже: привиди. Ніби тут і за німців щось таке бачили й чули. Привиди окупантів перебили.

— Точно — привиди?

— Не знаю. Може, й партизани.

Ярижський засунув мізинець у ліве вухо й енергійно там почухав.

— Сантехнік тут був?

— Сьогодні вранці, — видихнула Ольга Володимирівна.

— І вчора, і позавчора, — додала Щукіна.

— І що?

— Нічого, працює справно. Ми разом перевіряли. До Семенича претензій немає.

— А інші унітази? Вони ж усі від однієї фірми.

— Інші працюють бездоганно.

— Бездоганно, хе-хе, — Ярижський підвівся й похлопав себе по добротному черевцю:

— Ну, гаразд. Я відтепер частіше вдома буду, принаймні ночуватиму. Може, також щось почую. Італійською, хе-хе.

У цей момент на другому поверсі грюкнуло.

Кирило Іванович першим вискочив із залу й кинувся нагору, боляче вдарившись коліном об масивний низький стіл та трохи не перекинувши столичок на коліщатках.

На сходах почув: хтось спускає воду. В його

особистому туалеті! Куди можна потрапити лише через кабінет!

Влетів туди захеканий, сердитий.

Нікого.

Схований у бордово-кахляній стіні бачок із шумом наповнювався водою. У довгому бульканні час від часу можна було розібрати щось подібне до слів: «...ика шкода... злочи... держа...» — потім усе стихло.

— Ну, що я казала! — переможно з'явилася за його спиною Ольга Володимирівна. — Подивись у бібліотеці — стілець упав. І лежить. І нікого! Ну? Зрозумів тепер?

Чоловік відсторонив її з дороги однією рукою, наче неживу річ, і рішуче попрямував до бібліотеки, розташованої поруч, за стіною кабінету.

Стілець лежав просто на проході, ніби його хтось зачепив, поспішаючи. Чудовий стілець, новий, з оббитою шовком овальною спинкою та гнутими ніжками. Зроблений на замовлення за кресленнями модного дизайнера у стилі ампір.

Розлючений господар обвів несамовитим поглядом усе приміщення:

— Ну... Стерво! Хай тільки попадешся! Капец буде! Нахрен!

І поліз до кишені по телефон — викликати охоронця.

Поки він, поспішно маршируючи сходами й

кімнатами та візуально обстежуючи їх, по мобільному наказував охоронцеві ще раз обійти навколо дому й придивитися до слідів, економка Щукіна підняла й поставила на місце стільця. Вирівняла кілька книжок, корінці яких недбало повисовувалися з акуратної шеренги.

Помітила на великому декоративному глобусі криво приліплений світло-зелений стікер. На ньому недбалим почерком було написано: *«Світ — неосяжний, але ти не сховаєшся ніде»*. Надя взяла листочок й порівняла з тими, що, склеєні між собою, лежали біля комп'ютера: так, звідси. І, схоже, писали цією ручкою, яку забули повернути в держак. Вона поклала стікер до кишені фартуха, замислилась. Потім повільно пішла до залу й повагом спустилася до кухні.

Ярижський ж уже закінчив свій поспішний обхід і, зупинившись у їдальні, тихо спитав дружину, що зайшла слідом за ним:

— Ти переконана, що це не жарти когось із обслуги?

Вона розвела руками:

— Та ж нікого поблизу не було...

— А де Алінка?

— Я її сьогодні раніше відпустила. В якогось там приятеля день народження.

— Ти приглядай за ними... Не подобається мені все це.

— А мені більше, ніж не подобається. Мені страшно, повір.

За вікном голосно й зловісно каркнула ворона. Упав з гілки великий кавалок важкого мокрого снігу. Але помітила це тільки Надя Щукіна, що якраз визирнула з вікна величезної кухні, напханої найновітнішою побутовою технікою. Вона неуважливо сказала Тимофіївні, яка відпочивала за чаєм після праведних прибиральницьких трудів:

— Сьогодні вдень... Уперше...

— Га?

— Сьогодні це сталося вдень. З унітазом.

— Казала я: тікати звідси треба. Не озираючись!

— Куди? — Щукіна відійшла од вікна й почала мити келишок, тарілочку та чашечку.

— А де платять хоч і менше, зате життя спокійніше, — стара Тимофіївна широко розставила ноги, що аж гули від утоми, й не поспішала йти додому.

— Карр! — голосно погодилась з нею ворона за вікном.

— Карр! Карр! — відгукнулися з усіх боків її сородичі.

Надя зітхнула:

— Мені дочку вчити треба... Сама знаєш, за кожную копійчину воювати доводиться.

Ворони злетіли дружною зграєю й закружляли

над парком, зловісне каркання сповнило тремтінням холодне зимове повітря.

Дуже дивний будинок

Ольга Володимирівна Ярижська, жінка розумна, освічена й бувала в бувальцях, в минулому — екскурсовод, потім директор музею, не помилялась. Старий будинок, який вони з чоловіком придбали зовсім недавно й вже закінчували ремонтувати, ніс на собі тавро таємничості від самого початку свого існування.

Через те, що цей дім, а точніше, особняк, — стане одним з головних героїв нашої оповіді про страшні й трагічні події, дозвольте спочатку відрекомендувати його у межах основних анкетних даних.

Видова назва — невизначена. За документами — особняк, проте називають його по-різному. Найчастіше — просто дім, іноді — вілла, а подекуди й — палац. І всі ці назви до цієї будівлі пасують. Наче на неї пошиті.

Рік народження — ще одна загадка. Фундамент закладено чи в XVII, чи в XVIII столітті. Дім на ньому простояв до початку XX віку. Повністю перебудований на тому ж місці та знову почав функціонувати в 1914 році.

Походження — нез'ясоване. Останні

дореволюційні власники — поміщики Барвиненки — відомі цукрозаводчики, колекціонери та меценати. Люди неординарні, енергійні й навіть дещо загадкові. Пишалися козацьким походженням, а дружин брали виключно з родовитих росіянок. Хизувалися науковим світоглядом, а грошей на храми не шкодували. Обожднювали мистецтво, люблячи запрошувати до себе акторів та художників, але майже всю свою енергію спрямовували на збільшення й без того величезних статків.

Призначення особняка — весільний подарунок молодшій дочці, якій так і не судилося побути його хазяйкою.

Оточення — старий листяний парк, з невідомих причин у перші роки ХХ століття його вирубали й засадили хвойними деревами рідкісних, екзотичних порід.

Автор проекту — ушавлений архітектор Владислав Городецький, безпосередній виконавець — його учень і, за збігом обставин, — наречений хазяйської дочки Григорій Василай, людина походження темного й незнатного. Креслення, документи — не збереглися.

Отже, перебудували дім (палац, особняк, віллу) на початку ХХ століття. Але від самих входин життя тут не заладилося. Загадкові нещастя й криваві драми переслідували спочатку господарів

дому, а потім і керівників навчального закладу, що розмістився у цих стінах у перші роки радянської влади. По війні в дивом уцілілому палаці спочатку влаштували санаторій, який з року в рік хирів та занепадав, а потім — краєзнавчий музей, майже не відомий за межами невеликого району.

Все швидко змінилося, коли замість млявого вісімдесятирічного діда директоркою стала дружина новоприбулого бізнесмена Ярижського. Вона вмить (з беззаперечними цифрами та документами в руках) довела місцевій владі, що утримувати за рахунок державного бюджету таку велику споруду — не вигідно, і за лічені дні приватизувала будинок. Яку ціну було заплачено за нього до бюджету, залишилося для всіх великою таїною.

І вже після цього скоропостижного продажу в мешканців райцентру ніби раптом полуда з очей впала: та це ж неповторний, унікальний палац! Адже збудовано його за проектом славнозвісного зодчого, та й колишні репресовані володарі, як з'ясувалося, були гордістю нації, нащадками старовинного козацького роду та ще й ученими, чий внесок у вітчизняну й світову науку раніше безсовісно замовчувався.

Та й узагалі, де ви ще побачите будинок, так дивно спроектований та оздоблений? Основний корпус — двоповерховий, а по обидва боки від

входу двір біля ганку оточують, наче крила чайки, багатовіконні прибудови, роблячи рельєфний фасад надзвичайно опуклим та виразним. Симетрію, дотриману в усьому з античною точністю, порушує башточка з гостроверхим шпилем, так дотепно притулена праворуч на даху. А високі й вузькі вікна! А розкішні візерунки й зубчасте оздоблення стін! А мозаїчна підлога зали першого поверху! Дехто каже, що в ній зашифровано якісь мусульманські записи. А вигадливі химерні сходи в середині, мармурово-чавунні! Мереживо — та й годі! Шедевр епохи модерну!

Звичайно, за роки безгосподарності згинули кудись без сліду не лише бронзові світильники (від початку тут було електричне освітлення), але й полив'яний декор печей, й майоликова плитка. Зате на сходах всередині будинку мармур добре зберігся, як і ефектні віконні рами, і навіть кам'яна арка при в'їзді, і чавунна огорожа кругом парку — місцями.

Дім не просто вдало вписувався до оточуючого ландшафту, він був і залишився найнеобхіднішим елементом гармонійної картини усього району. Сільськогосподарського, всю промисловість якого сконцентровано в Барвінківцях — цукровий та молочний заводики, м'ясопереробний комбінат. Нещодавно тут з'явився й новий бізнес в особі Ярижського. Він заправляв

тепер м'ясними справами, вельми цікавився цукровими й молочними, вже майже організував за містечком, у старих конюшнях, розлив води у пластикові пляшки.

Місцеві криниці завжди славилися своєю чистою водою. А ті, що розташовані поблизу описаного будинку, — ще й цілющою. Недарма ж у старі часи нею цікавилися відомі лікарі. Та й не тільки вони.

Старожили розповідали, що в домі у Барвінєнків встигли погостювати й попити знаменитої водички і поетеса Леся Українка, і артистка Марія Заньковецька, і художник Мурашко, і академіки Чижевський, Вернадський та Кримський, що тут звучали чарівні голоси Соломії Крушельницької та Анастасії Вяльцевої. Звісно, то скоріше за все легенди, бо Леся Українка, як відомо, померла якраз у рік початку капітальної перебудови цього будинку, але диму без вогню не буває, хтось-таки й приїздив. Принаймні, груповий портрет родини Барвінєнків, написаний рукою неповторного Мурашка, зберігся й досі прикрашає залу на другому поверсі разом із багатьма іншими полотнами та скульптурами, цінність яких визначала комісія, що майже три дні пиячила за рахунок Ярижського. І, звісно ж, винесла вердикт, що ані художньої, ані історичної цінності вони не мають.

І хіба ж не диво, що в усіх війнах, революціях та інших бідах вціліла багатюща музейна бібліотека, що її складають оті величезні старовинні книги у шкіряних палітурках зі срібним та золотим тисненням, які називають фоліантами? Це вам не покетбуки для читання стоячи в тіснєві транспорту! Уявіть лише: ностальгічний зимовий вечір, ви берете в руки (обидві, бо важкуватий!) красивий важкий том, з пожовклими сторінками, зі старовинними буквами «ять» та «фіта», сідаєте в м'яке крісло біля каміну, запалюєте свічки... Ну, хай не свічки, краще так: присуваєте ближче торшер — і поринаєте у віддзвенілий світ. Вимкнений телевізор не нагадує про мерехтіння швидкоплинних подій, час іде тихо, повільно, він над вами не владний, навпаки: це ви стали володарями часу — перенеслися до іншої епохи та й існуєте там, скільки захочете самі.

Але погодьтеся: такі заманливі перспективи — не для натовпу галасливих відвідувачів музею, а для шляхетних і культурних хазяїв шикарного палацу. Будинок повинен мати таких господарів.

І ось вони з'явилися.

На згарищі

Восьма вечора взимку — це вже глупа ніч. Особливо в містечку, де вже й забули, що воно таке

— вуличне освітлення. Чи й існувало воно коли-небудь?

Вітер, хуртовина, темрява. Поодинокі темні постаті — всі чимчикують кудись у бічні вулички.

Борис Цокотюха одначе не розгубився — він знав, куди йти. Та й простував собі — енергійно, порипуючи свіжим снігом.

Але раптом завмер на місці. Крізь мерехтіння дрібних сніжинок розгледів: щось не так з продуктовим магазинчиком Свинарєнка. Геть нічого не світиться, ганок перетворився на білий замет.

Він не полінувався перейти на протилежний бік вулиці, підійти ближче. Пусті віконниці, вкриті сажею стіни. Коли ж магазин згорів? Судячи із запаху — не дуже й давно. Та й не дотла, запросто можна відремонтувати.

Борис скоріше пішов до центру, до знайомого універмагу. Здалека побачив — він ще працює. Проте, ледь переступивши поріг, почув грізне попередження верескливого голосу:

— Назад! Назад! Ми вже закриваємо!

Молода дівчина, новенька, Борис бачив її уперше.

Пройшов повз неї, тихенько буркнувши:

— Я швидко.

У ніс одразу вдарило невитравним запахом прянощів. Інтер'єр всередині майже не змінився, а

от асортимент товарів значно розширився. Схоже, і якість також. Поміняли місцями відділи. У продавщиць — нові однакові халати з білими комірцями. Атласні, темно-зелені.

— Боря? Баріс, ета ти? Госпаді!

Задивився на халат і не впізнав був Тося Шишляннікову, жінку молодшого бальзаківського віку, але зовні досить ще нічогеньку — з провінційного погляду.

— Боже, глазам сваім ні верю!

Цокотюха скривився:

— Що, ніби привид з могили?

— Н-нет. Проста не ажидала. — Тося нарешті усміхнулась. І по-материнському зітхнула: — Тібя атпустілі ілі сбежал? — Вона більше двадцяти років прожила в Україні, але не вимовила за цей час бодай одного українського слова.

— А ви як гадаєте, тьотя Тося?

— Я не гадаю, я проста рада тібя відіть.

Вона зграбно просунулася між двома вітринами-холодильниками — з ковбасою та молочними продуктами:

— Дай-ка я абніму тібя, бандіта...

Розчулений Борис обнявся з Шишлянніковою. Потім вона оглянула його бідацьку екіпіровку:

— Ти насавсем — ілі как?

— Ілі как. Тягне злочинця на місце злочину. — Борис зрадів колишній співробітниці,

наче рідню зустрів. Проте додав суворо: — Короче, справа є до Свинаренка. Кирила Івановича.

— А його й слід здимів, — знайомо пробасив сильний чоловічий голос. Це підійшла Глафіра Петрівна, ветеран радянської торгівлі, масивна й непохитна, справжній монумент за прилавком. — Ми всі так і зрозуміли, що він тебе підставив, Борько. Щоб такий хлопець — і крав? А він — свинюка ще та. Переконалися на власному прикладі. На всі сто. Відсотків.

— Та де ж він?

— Поїхав! Аж загуло!

— А бізнес?

— Розпродав. Одразу по тому, як тебе засадили. І універмаг оцей, і кооператив, і магазини. Казав, ти йому всі справи підірвав, розорив уцент. От брехун то вже й брехун! А нам зарплату за півроку так ніхто й не віддав. Хай йому там наша біда гикається!

— І куди подався?

— Нам не дакладивал. Уехал — і канци в воду, сам знайш, — покривила губами Тося.

Борис посмутнішав:

— Може, хтось знає?

— Хтось, може, і знає, та нікому про це не говорить.

— Малчать-та сібе дарожи, то єсть я ні то хатела сказать...

— От іменно, промовчиш — цілішим залишишся.

— Сам знайш, у нас містечка малінькає, еслі троє знають, то знайт і свінья. Я ні Свінарєнка імела в віду, канєшна, а всех ваапще.

Жінки казали майже одночасно. Боря грубувато перервав:

— А отой магазинчик, що навпроти районної аптеки, він давно згорів?

— А, продуктовий! Та ні, з місяць, не більше. Його ж Луцик-молодший купив. Та все не щастить: то в аварію попав, то обікрали, тепер ось підпал.

— Он би меньше за чужимі жонамі бегал!

— Та ти, Тосько, не змішуй все до купи. Одна справа — бізнесова, а особисте життя — то інше.

Шишляннікова лише виразно хмикнула.

Збоку почувся пронизливий голос молодої продавщиці, яку Борис зустрів був на порозі:

— Скупляйтеся скоріше, бо закриваем уже! Скільки можна харчами перебирати?

Йй відповів нахабний фальцет:

— А ти, зайка, не поспішай, бо перечепишся! — це був Борисів попутник з автобуса, чахлий хлопчина, який навіть увечері не зняв своїх темних окулярів. Знову жував, а у вухах ритмічно похитувалися навушнички від плеєра. А зухвалості ще додалося:

— З чого тут вибирати? Два сорти сиру, три

— ковбаси? Та й ті, мабуть, торішні?

— Не подобається — не беріть! — миттєво знайшлася юна продавщиця.

— А ти, красунечко, з відділом захисту прав споживача ще справи не мала? Я тобі цю радість влаштую. До речі, розмову нашу записую, — ехидно посміхаючись, він показав двома пальцями на свій плеєр.

— Ганько, не балуйся! — не витримала Глафіра Петрівна. — Обслужи людину!

— Да улюбнісь і глазкі састрой, — ласкаво додала Тося. — Будіш парням грубїть — навекі в девках астанішся.

Боря Цокотюха почухав підборіддя:

— Ладно, бувайте. Вам зачиняється пора.

— І куди ж ти?

— Піду, знайомих провідаю.

— Зажди, якщо ти до Леськи...

— Я знаю, що її нема.

— І куди подалася, знаєш? — вкрадливо спитала Глафіра Петрівна.

— На заробітки?

— Да уж, заробаткі там — не пазавідуїш. — Тьотя Тося піджала губи, а її колега вся скипіла від праведного гніву:

— У бордель їх усіх наш Свинарєнко запроторив! Усім ансамблем! Співати, каже, до Турції поїдете. А там їх усіх у борделі

попродали, — Глафірі Петрівні, схоже, подобалось чітко вимовляти це манке нетутешньою моторошністю слово — «бордель». Цокотюха сторопіло мовчав, і вона перейшла до подробиць: — Анжелка Ляшенчихина втекла дорогою — таке розповідала, таке, що — ну!

— Да уж, — підхопила Тося. — Паспартá у ніх сразу за граніцай атабралі, как толька таможню праехалі. Клієнтав, гаварят, будіті абслуживать. Самі панімаіті — как. А кто откажितся — секір башка! І канци — в воду!

— Так, точнісінько так вона розповідала.

— А де вона зараз?

— Анжелка? В область перебралася. І батьки — за нею. А що ж робить? Хто ж тут залишатиметься, коли кожне на неї пальцем показує? А дівчина не винна.

— Ой, не гаварите мне пра невінність! Ана, чо, газет не читала? Ні знала, зачем в Турциі наші девкі нужни?

— Таке! Їх же співати запрошували. І танцювати.

— А ані уши-та і развесілі! Ні панятна штолі, там жи танцовщицамі прастітутак називають.

Борис відчув, як у нього під шапкою заворушилося коротеньке волосся. Він прочистив горло і спитав по-зеківськи хрипкувато:

— І що? З Лесею? Де вона?

— Хто ж знає? Поїхала й загула. У других дівчат і батьки є, та не знайдуть своїх тепер. І в суд подавали, і в міліцію. Шукають! А вона сиротою зосталася, то хто ж про неї знає?

— У борделі? — голос Бориса став таким хрипким, що жінки замовкли й опустили очі.

— Все! Зачинено! Все! — галасувала біля виходу вересклива юнка. — Завтра! Нам ще касу здавати!

...Оговтався Борис уже на вулиці.

Він підозрював, що з Лесею щось негаразд. Але бордель... Туреччина... Ну й падлюка ж Свинаренко! Усіх обдурих, з усіх боків...

Ноги механічно крокували вперед, у бік вулички, що снілась кожної тюремної ночі. Сніг кружляв перед очима. Марились Лесині очі в білому серпанку паранджі. Тю, паранджа чорна!

Чорна.

Чорніють вікна знайомого будинку. Закриті нещільними ставнями.

Обійстя замело снігом — ні стежини, ні сліду.

А він на що сподівався?

Повернув до єдиного в містечку готелю і трохи не зіткнувся з монументальною тіткою Глафірою.

— Я так і знала, що сюди підеш. Слухай мене, — вона наблизилася своє обличчя впритул до його вуха й зашепотіла: — Звісно, моя справа —

десята, але кажуть, що Свинаренко тепер у Барвінківцях, трохи не піврайону там скупив...

— Барвінківці? Де це?

Вона пробубнила кілька слів у самісіньке вухо й додала трохи голосніше:

— Ти ж дивись там, обережно. Сьомка Нехлюй їздив, хотів про свою Галю щось дізнатись, та повернувся сам не свій. То страшні люди. Дивись! Він там у силі, таким авторитетом став! А я тобі нічого не казала. Ну, бувай! Хай щастить! — І зникла в темряві, розчинилась, наче привид.

Холодний безлюдний провулок. Покинтий дім.

Наче вся ця розмова лише наснилась.

Захотілося впасти. Лягти. Відпочити.

І він потюпав шукати притулку.

У тісному вестибулі готельчика знову натрапив на того невмирущого чахлика з автобуса, і знову цей фрукт в окулярах. Цього разу він стояв, притулившись німічною спиною до стіни й набирав номер на пласкому мобільничку. За кілька секунд, не соромлячись чергової й двох інших постояльців, почав підлітковим фальцетом:

— Привіт, це я... Як це — хто? Кріс... Це не голос змінився, це тут відлуння таке, заважають... Ну, Валь, не ображайся... Що? На що ти натякаєш, Вітрувій недорізаний? Не ображайся, це жарт... Невинний, без натяків... Бо ти в нас і Вітрувій, і

Корбюзе в одній особі... Тобі краще знати... Ні, зранку почну... Ну, бонжур, покедова... Цитата це, я не натякаю. Все.

Мале, плюгаве, і вже воно «мобілізоване», і вже якусь там Валю своїм противним дискантом дістає...

Цокотюха трохи не плюнув і відвернувся, шукаючи очима адміністратора. Потрібно заповнити картку на поселення, чи що там?

І тут темно і глухо. І тут також. І повсюди.

І цвях у грудях розрісся до розмірів великого ножа. А може, і бетонної палі. Чоловік у такому стані — лише оболонка, піхви для зброї. Він стає небезпечним і непередбачуваним. Навіть і для себе.

Пахло ялинкою і духами

— Невдалий був цей рік, — раптом зітхнула Марія. — Я рада, що він уже закінчується. Як почалося навесні, так і пішло...

На її обличчя навскіс падало рожеве світло від шовкового абажура, а тендітні пальчики швидко бігали по чорно-білих клавішах. Ніжними крапельками дзвенів рояль. «Пори року» Чайковського. Чарівна музика, затишна вітальня, спокусливі тонкі руки, прикриті пишними рукавами! Антонові хотілося сміятись та підспівувати — просто, радісно, без слів.

Проте Віра також зітхнула:

— Ні, Манечко, почалося воно ще на Святки. Коли Віталій загинув... Так несподівано й безглуздо.

Вони сиділи майже так, як на картині. Тій, яку намалював з них відомий художник Мурашко. Тільки зараз грала одна Марія, бліда й змарніла, особливо в порівнянні з тим прекрасним портретом. А Віра просто сиділа поруч і дивилась на її тендітні вправні руки.

Затишно потріскували соснові дрова у кахляній грубці. З тихим шелестом падав за вікнами рясний лапятий сніг.

Поручик Антон Болгаков, якого тут звали просто Госиком, далекий родич і однокласник їхнього брата Івана, ліниво розкошував на оббитому м'яким оксамитом дивані. Прослуживши майже три роки в Уссурійському краї, він тішився тепер домашнім затишком та дитячими спогадами передноворічного вечора. Хоча до дванадцятої було ще ой як далеко, розімліло чекав бою годинника. Якраз збирався сказати щось мирне, домашнє, наприклад: «Добре, що я застав вас тут у Києві. Шкода, що Вані досі немає», — але, почувши останню фразу, спитав:

— Це який Віталій? З Барвінкового? Той, що його вигнали з реального училища?

— Він... Тільки про мертвих — або хороше, або...

Антон усе знав з листів, але писали йому здебільшого не сестри Барвиненко, а інші люди, тому він і злукавив, просто хотів погомоніти про знайомих.

— І як же безглуздо він загинув, Віталій?

Маня перестала грати, і враз стали виразнішими і цокання годинника, і хвилі м'якого тепла від печі, і

неповторний аромат ялинки, вина та жіночих парфумів.

Вона ще раз не по-новорічному зітхнула і промовила печально:

— Спочатку він огидно напився й образив Вірсюю.

— Так, — швидко додала Віра. — Я спочатку дуже обидилася, навіть не схотіла гуляти з колядниками. А потім, коли дізналась, що він... Він упав з саней під полози, і наступна трійка добила бідолаху копитами.

— А наприкінці зими втопилася його сестра. На наших очах. Ми каталися на ковзанах. На річці. Вона віддалилася від гурту і впала в ополонку. Спочатку трималась, хапалася за крайку, але поки ми добігли, її знесло під лід... — Маня машинально намотувала на пальці своє довге намисто з перлин і дивилась у порожнечу між вікнами, наче знову бачила ту темну воду, яка зловісно плескалась біля самих ніг. Її очі стали ще чорнішими у затінку густих вій. — Ти про це не знаєш, Тосику, але вона дуже подобалась нашому Вані. Він думав її сватати...

— А правда, що вона есеркою була?

— Хто? Ліза? Революціонерка? — Маня усміхнулась і покрутила головою. — Ні, вона просто оригінальничала занадто. В усьому. Тому й татові нашому не подобалась.

— І мені, і тобі також, — додала Віра.

— Ні, якраз я до неї ставилась найкраще за всіх.

— Особливо до її цигарок!

— Ну... Це ж вона артисток наслідувала та

поетес столичних.

— *Аякже! Корчила з себе другу Єрмолову... Ні, Комісаржевську, це ж її кумир був, її ікона...*

— *Не треба, Вірочко...*

— *А Віталій вже ж точно соціаліст був, — утрутився в суперечку Тосик.*

— *А він цього й не приховував, — погодилась Віра.*

— *Чи просто грався в соціаліста, — уперто заперечила Марія.*

— *А я так чув, що вони обоє були революціонери, тільки Віталій легальний був соціаліст, а Ліза — нелегальна...*

— *Лізка — підпільниця? Та вона в житті жодного секрета не мала: у неї що в голові, те й на язиці!*

— *Ти вважаєш — це пристойно?*

— *Що пристойно? Не вміти язика притримати? Та яке це має значення — що я думаю і як до неї ставилась? Головне, ьрату вона дуже подобалась.*

— *Хоча вони були зовсім не пара одне одному. — Віра встала і підійшла до вікна, мерзлякувато обняла себе за плечі. Широкі модні рукави стягувалися нижче ліктів мереживом манжет, до пояса звисав золотий ланцюжок з коробочкою-медальоном, що зачинявся хитромудрим запором, надійно вберігаючи таємниці власниці. — Вітер почався... Мете... І сніг такий глибокий. Навряд чи ми сьогодні дочекаємося Вані та Василя.*

— *Хто такий Василій? — з іезуїтською хитрістю поцікавився Антон.*

— *Тосику, я ж казала: наречений Мані.*

— Ти казала — Григорій.

Віруня вийшла на середину кімнати, яскраво освітленої розкішною багатосвічною люстрою, в якій палав не звичайний вогонь, а розсипана по скляних колбах електрика:

— То ім'я, а то — прізвище! Його звать Григорій Василай. Григорій Георгієвич Василай. Його предки — вихідці з Бесарабії.

— А-а-а... Готуєтесь до весілля й нарікаєте, що рік був нещасливий. Того й нещасливий, що лінувалися мені писати.

— Не було настрою.

— Невже?

— І часу також. Ще ж у червні мали свадьбу зіграти, та Маня навесні так простила, що все літо хворіла, і вінчання довелося відкласти. Зате тепер відгуляємо! Як я хочу потанцювати на твоєму весіллі, Маняшко! — Віра закружляла по кімнаті, злегка пристукуючи підборами. Коротка спідничка не приховувала ні вишуканих туфельок, ані спокусливих ніжок. Міські наряди у ХХ столітті стали такими кокетливими й продуманими, такими простодушно-демонстративними, що не тільки недосвідчений поручик, але й бувалий чоловік, споглядаючи на них, на кілька хвилин легко міг піддатися ейфорійній закоханості.

Від Віриних танцювальних рухів заколивалось повітря — почали злегка погойдуватися легкі паперові прикрасі на ялинці, заметушилась-замерехтіла срібляста мішура гірлянд. Марія бравурно застукала по

клавішах веселеньку польку. Вона в такт кивала головою, і по спині стрибали вороні кучері.

— Давайте вимкнемо електрику, запалимо свічки, буде так таємничо, загадково, як у страшній казці, — запропонувала Віра, відбиваючи ритм підборами.

Антон замахав руками:

— Ні! Ні! Які казки? Вони зараз просто переді мною! Я сто років у тій тайзі не бачив яскравого світла! Та й тебе хочу краще розгледіти.

— Дивись! — Дівчина затанцювала перед самісінькими його чобітьми.

— М-м-м... — Потягнув носом щасливий поручик-відпускник. — Що у тебе за парфуми, Вірунчику? Запах — диво!

— Ти ще не чув, бурят тайговий? Бідолашка, здичавів у Сибіру! Це вже не новинка. «Букет імператриці» називаються.

— Божественний букет!

— А я? — Вона продовжувала кружляти, звабливо виробляючи руками химерні східні паси. Маня весь час повертала голову, щоб подивитись на сестру. І грала все темпераментніше й веселіше, ніби теж сміючись над хлопцем.

— І ти — божественна! Годі танцювати, спокуснице, бо я у тебе закохаюсь навік!

— То й закохайся, Синя Борода!

— Отакої, ти ж не схочеш стати дружиною офіцера та їхати зі мною у той Богом забутий гарнізон.

— А ти зроби блискавичну кар'єру, і ми поїдемо не

в Богом забутий гарнізон, а до столиці.

— Та ти ж завжди хотіла жити тільки в Барвінківцях!

— А тепер передумала. Там житимуть Маняша з Василям. Він повністю перебудовує наш старий дім. Ти ж знаєш, що він — архітектор? Працює у самого Городецького! Старого будинку не впізнаєш! То буде щось незвичайне — англо-готичний фасад, арочні вікна, гострі кути виступів. Проект Владислава Городецького! Замок з романів Вальтер Скотта! Ні, зі страшного готичного роману. Колись там обов'язково з'являться привиди...

— Ну що ти, Віро, не перебільшуй, — Маня не казала, а майже приспівувала в такт мелодії жвавої польки, — звичайний замський будинок...

— Не скромничай! Тосику, послухай, там такі інтер'єри задумано — справжній модерн! Сходи округлої форми, перила ажурні, їх уже замовили, такий примхливий візерунок — не повіриш, що чавунні. Коричнево-жовті вітражі. Світло крізь них струментиме — медове, янтарне, пушкінське... Там буде сонце навіть у дощову погоду.

— Віро, ти знову? — тонкі пальці стишили біг по клавішах, і мелодія стала ображено-вальсовою.

— Ні, тільки розповідаю про палац. Захоплено, як він того й заслуговує.

Болгаков тактовно спитав:

— І коли ж добудують?

— Може, наприкінці року.

— Значить, надходить дуже щасливий рік! —

Антон підскочив і включився у Вірин танок.

— Ах ви ж нетерплячі! — З'явився у дверях сам Гнат Пилипович Барвіненко, батько розвеселених сестер, дядько поручика, відомий цукрозаводчик, багач і меценат. Дебелий і добродушний. — Вже скачете, гріхководники!

— Ми зустрічаємо дуже щасливий рік! Ура!

Антон з Віруською так синхронно і сильно топнули, що з ялинки звалилась найбільша за розміром прикраса — табличка з покритим блискітками написом «З Новим 1914 роком!»

Леді удачі

Колеса грузнули в снігу, совалися туди-сюди. Ольга Ярижська роздратовано й розлючено намагалась удержати машину точно посеред колії. Відчула, як зопріла, вовняна кофтина почала липнути до спини, волосся — до лоба. Вимкнула опалення. Снігу — трохи не по коліно, третій день уже падає, а ніхто й не чухається дорогу хоча б бульдозером прочистити. І ще до Європи пнуться, ледащо!

Потрапивши в такт з «Угорською мелодією», яка, щомиті пришвидшуючись, линула з магнітофона, невдало крутонула руля й заїхала в замет. Колеса закрутилися на місці, фонтаном полетів врзнобіч брудний сніг.

Вдарила з досади кулаком об кермо й одразу полишила марні спроби самотужки вибратися із снігової пастки. Не жіноче це діло — борсатись на узбіччі. Одразу заспокоїлась і усміхнулась своєму відбиттю в маленькому люстрі. Музика ставала дедалі стрімкішою, розкутішою, Ян Табачник не шкодував клавіш свого «золотого акордеону». Пані Ольга ліниво відкинулась на спинку й повільно дістала з пачки сигаретку. Але прикурити не встигла — попереду забовваніла яскраво-червона машина.

Ольга накинула легку коротку шубку і вийшла з авто. Стала посеред дороги. Повернула голову до автомобіля, що наближався, й машинально, за давньою звичкою кокетки, звабливо усміхнулась. Природа нагородила її напрочуд білими зубами.

«Жигуль» загальмував за два метри від неї. Статний і ще зовсім не старий чоловік виліз з нього лише в пухнастому светрі й величезній вовчій шапці. Міцний чоловік, нівроку, хитроокий, з веселими губами, вона одразу охрестила його про себе — Жиголо. Він звернувся першим:

— Щось трапилось? Потрібна допомога?

Ольга давно вже звикла до того, що сама тільки її присутність викликає в усіх без винятку чоловіків приємне (для них і для неї) збудження. Вона навіть найменших зусиль не докладала, просто завжди була собою: до кінчиків пальців

принадною, до біса сексуальною, до запаморочення розкутою — жінкою природною, Жінкою з великої літери, жінкою «мрія кожного чоловіка». Вона й на сантиметр не зрушила з місця, але щось підсвідоме всередині неї потяглося назустріч рятівникові усім еством, і найяскравіші її принади — пишні груди та стегна й тоненька талія — невідпорно хитнулися, міцні довгі ноги ледь помітним рухом привернули до себе увагу, губки опукло набубнявіли:

— Слава Богу, що ви зупинились! Мій коник засів у снігу й не хоче везти свою хазяйку далі.

Звісно ж, водій «Жигульонка» готовий був не те що з намету, з цього світу випхати кривдника такої чарівної дами. Удвох вони почали штовхати супостата іззаду, натискаючи долонями на багажник. З машини їх підтримала жагуча «Rio-Rita». Ярижська відчула мисливський азарт, її суперелегантні чобітки-панчохи, які так виразно облягали литки, заковзали високими підборами по укритій снігом кризі.

— Обережно! Так і впасти можна! — Він підтримав її, вхопивши вище від ліктя.

І вже не випускав.

Ольга подула вгору, випнувши нижню губку — здувала з розпашілого обличчя пасмо розкуйовдженого чорного волосся. Її зачіска завжди була акуратна та вишукана, але хоч одне пасемце обов'язково падало на лоба чи скроню. Знала, що

чоловіки просто шаленіли від цього. Недарма ж її бабка була циганкою, її кров завжди кипіла. І запалювала на сто метрів довкола все, що ходило у штанях. І всі жінки вмить відчували, що поруч з Ольгою Ярижською їм світить тільки жалюгідна роль статисток. Вона, і тільки вона — незмінний номер перший. А сильну половину людства Ольга з першого погляду безпомильно ділила на дві категорії: тих, що можуть бути її коханцями, і тих, що ні за яких умов не опиняться в її ліжкові.

Цей, безперечно, міг би увійти до першої категорії...

І він це миттєво відчув.

І, мабуть, їхні душі зазвучали б в унісон. Просто тут, на дорозі. В машині, наприклад, яка гостинно розчинила назустріч дверцята. Але ззаду загальмував обтріпаний «ГАЗик-всюдихід», на боках яскраві емблеми та написи — «Міліція». З'явився ще один кандидат у рятівники:

— Що тут у вас? Засіли? Може, спробувати витягти на тросі?

Худий, наче тріска, в окулярах і верхні зуби стирчать, як у білчати. Зіпсував випадковим гравцям усю музику.

— О, пані Ярижська! Доброго дня!

Хто ж це такий? А-а, слідчий з райвідділу, молодий та вдатний. Прізвище якесь неруське... чи то Кац, а чи Кінчев. За чутками, кар'єрист номер

один. Незграбно, але ввічливо відсторонив пані Ольгу від багажника й почав енергійно штовхати разом із симпатичним Жиголо.

Удвох вони швидко випхали Ольжину машину на більш-менш пристойну колію.

Їй залишилося тільки обдарувати обпаленого її подихом приємного чоловіка усмішкою, кинути недбале «дякую» кістлявому Холмсу місцевого розливу й натиснути на газ.

Притримуючи кермо однією рукою, вона запалила, магнітофон відповів акордеонним перебором ностальгійної мелодії «Гроздьєв акації» і приємне лоскітливе бажання зігріло її груди, що дихали зараз повільно й глибоко.

Повторити пригоду ще раз. З іншим закінченням.

Хижо усміхнулась і різко крутонула руля. Влетіла в намет. Колеса слухняно почали крутитись на місці, веселим фонтаном полетів врізнобіч брудний сніг. Допряного акордеону приєднались ніжні звуки гітари й мандоліни. Ольга спокійно сиділа за кермом. Слухала музику й курила.

Ззаду показалось якесь авто.

Шубки вона не знімала і швидко вийшла назустріч вітру, підбадьорливому морозному повітрю й своїй шаленій фортуні.

І плюнула з досади — довга коричнева сигарета тоненьким дротиком увійшла в замет.

Біля неї гальмував улюбленець ґрунтових доріг — колись білий, а нині безнадійно посірілий «ПАЗик», ущерть забитий селянами, що поверталися з обласного центру з недільного базару.

Допомагати застряглій в снігу дамі вийшли тільки двоє — підстаркуватий череватий шофер, який замість справи одразу запалив смердючу цигарку, й жалюгідно, не по сезону одягнений, але досить симпатичний кремезний молодик. Не кажучи зайвого, він сам-один швидко випхав легковика на дорогу. Похмуро підморгнув його сторопілій хазяйці:

— Ну от, всього ділов!

У нього були молоде мужнє обличчя й безхмарно-блакитні очі. В'язана шапочка сповзла набік, з-під неї вибилися на лоба темно-руді пасмочка. Навіть коротенькі, вони уперто намагались закрутитися в локони.

Але не марно старався знаменитий акордеоніст, додаючи до концертного танго щось схоже на палку «бессамамучу». Несподівано для себе Ольга розкрилась до нього, як дозріла ружа:

— Дякую! Я вам така вдячна, повірте! Засіла тут, не знала, що й робити... Як би не ви...

— Є про що говорити!

— Не скажіть! Тут таке місиво, ледь збочиш — то й не виберешся самотужки. Я боюсь далі

їхати одна.

Водій автобуса не поспішав — все ще курив, радіючі несподіваній нагоді розслабитися (серед пасажирів знайшлася одна горласта цяця з дитиною, їй, бач, дим протипоказаний лікарями). Добродушно спитав у Ольги Володимирівни:

— Далеко вам іще?

— У Барвінківці.

— Доїдете, чого там. Он, візьміть цього малого, — кивнув на рудого хлопця і звернувся до нього: — Ти ж до Барвінківців квитка брав?

Той мовчки кивнув.

— О, це був би вихід! — Пелюстки фатальної жінки-троянди зловісно завібрували. — Якщо трапиться знов така пригода, буде кому підштовхнути. А я в боргу не залишусь, повірте.

— А чого ж, — відповів за рудого шофер. — У цій машині хоч не стоятимеш — чотири місця вільних. Та й решта удобств! Я сам, правда, на «Ланосі» ще не їздив, не приходилося, а чув.

Удвох вони легко його умовили, і молодик швидко переніс до легковика свою велику, проте майже порожню сумку. Сів не поруч, а ззаду, на Ольжині заперечення кинув коротко:

— Тут зручніше.

— Ну гаразд. — Вона дочекалась, поки «ПАЗик» запихтів і відїхав, зменшила звук магнітофона й уважно подивилась на свого нового

попутника в люстерко заднього огляду. — Давайте знайомитись. Ольга.

— Борис.

Проникливі читачі уже здогадалися, що це був наш знайомець, Боря Цокотюха.

Ярижська не поспішала їхати:

— Не хочете сигарету?

— Дякую. Не палю.

— Я у захваті від таких чоловіків! — Вона повернулася і злягла ліктями на спинку крісла. «Ланос» — не найменша в світі машина, але таку відстань між співрозмовниками зазвичай називають інтимною. А тут іще й додаткові спокуси: рожево-матове обличчя, насмішкуваті чорні очі, веселий кучерик на скроні, палюча музика. І смагливий запах парфумів, запах чарівної жінки.

Борис також розпалився:

— Ви цікава жінка. Не боїтесь ризикнути.

— Чим же я ризикую?

— Нічого собі! Берете до авта першого-ліпшого незнайомця. А якщо я — бандит? Тільки з тюрми? Що тоді?

— З тюрми? Невже? Ні, справді? На злочинця ви не схожі. Чи схожі? Тоді буде ще цікавіше.

Як жагуче вона засміялася, у нього по шкірі величезні гарячі мурахи побігли!

Вона була старша й досвідченіша, а Борис кілька років майже не бачив жінок. А тут ще така

краля... Було цікаво. І не лише. З такою жінкою завжди приємно й цікаво.

Він швидко переконався — наскільки.

Фатальна жінка закохалась

Це сталося.

Розкішна темно-бордова ружа нарешті розпустилася. Назустріч нечуваній грозі. Зі зливою, буревієм, стогоном вітру.

Квіти люблять дощ. Хиляться од вітру, випростовуються, згинаються і пружно гойдаються.

Але буремна негода скінчилась, і вона залишилась у спокійно-нудному світі сама. Зрошена блискучими спогадами, які швидко висихали на сонці, залишаючи в серці нечувану спрагу.

Він вийшов на околиці й зник невідомо куди. Не залишивши ані сліду, ані ниточки для зв'язку. Тільки кинув на прощання загадкове:

— Я і сам поки що нічого не знаю. Діятиму за обставинами.

Шикарні пелюстки позакручували кінчики, намагаючись вхопитися за рештки пристрасті, яка пролетіла весняною грозою. І осипалися. Враз. Оголене стебло жадало пальців, які зберуть пелюстки у жменю.

Розчавлена троянда. Збожеволіла від кохання

жінка.

Але досить метафор.

Ольга з пелюшок знала, що їй приготовано долею шалене кохання. Коли вона зустрине **його**, в світінні залишиться нічого не займаного цією пристрасстю. Якщо треба — вона зверне гори, якщо треба — прихилить небо. Але буде з коханим. Будь що.

І ось він вийшов до неї з обшарпаного автобуса. І вона нарешті зрозуміла, який він, **єдиний**. Сліпуче молодий, залізно мускулястий, високий, небагатослівний. Прозорі блакитні очі, мужня усмішка, коротенькі шовкові локони кольору вогняної міді.

Приїхав ненадовго у справах. Зупиниться в готелі.

Він не повинен її забути. Ні за що! Вони повинні зустрітися. Назавжди. Ну... Принаймні, надовго.

Для чого доля привела його в Барвінківці? Саме зараз? Для зустрічі з Ольгою Ярижською?

Як і всі засліплені пристрасстю жінки, вона помилялась.

Перший труп

Невезіння оселилося у домі Наді Щукіної кілька років тому — всерйоз і надовго. Вийшов не

пенсію батько, який до того займав досить непогану посаду й завжди в усьому допомагав єдиній дочці. В результаті інфляції пропали чималенькі сімейні заощадження, пішов до іншої, здавалося б, вірний до того чоловік. Квартиру вони розміняли без зайвих ексцесів — тихо та мирно. Спочатку, як пристойний батько, він матеріально допомагав їхній Маринці, але невдовзі нова краля ошчасливила його двійнятами, і дочці від першого шлюбу тепер перепадали тільки жалюгідні крихти.

Саме тоді на Надіному обличчі оселився вираз вічної вселенської невдоволеності, кінчики тонких губ печально опустилися, а під очима з'явилися перші прикрі зморшки.

Вони з дочкою застрягли на міліні, забуксували на узбіччі життя. Зарплата вчителів — це тема для трагедії шекспірівського рівня або цілої низки найзворушливіших оповідань в душі незабутнього О'Генрі. Нескінченні обговорення проблем, що зненацька заскочили безпомічних жінок, не підготовлених до них ні морально, ні психологічно, а найголовніше — зубожілих матеріально, беззаперечно доводили: без великих (дуже великих!) грошей до інститутів тепер і не потикайся. Про «бюджет» і мріяти нічого.

Родина Щукіних економила жорстоко, кожен заощаджену копійку несли до банку, проте їхній депозитний валютний рахунок зростав такими

черепашими темпами, необхідна для навчання сума набиралася хіба що до пенсії дочки.

Надя якраз вкотре обсмоктувала подумки безрадівне майбутнє підростаючої Маринки, коли їй на очі потрапило оголошення, що сколихнуло всі Барвінківці:

Родина з достатком візьме на роботу

на конкурсній основі:

економку з вищою освітою (бажано педагогічною),

двох прибиральниць, сантехніка,

двірника-садівника (бажана спеціальна освіта),

охоронців.

Тимчасово — будівельників вищої кваліфікації.

Зарплата висока.

Надя сховала гордість в шухляду й пішла на співбесіду до Ярижських, котрі якраз приватизували місцевий музей і переобладнували його у щось на зразок замиської вілли. Вони поступово, кімната за кімнатою освоювали великий простір двоповерхового будинку, а Надя (до того — вчителька вищої кваліфікаційної категорії Надія Карпівна), узята на роботу однією з перших, оселилася в ньому на повному пансіоні й спочатку куховарила для бригади ремонтників, потім одержала більш чисту роботу

економки-офіціантки-горничної. Платили їй непогано, гріх нарікати, але ставилися настільки зверхньо, що вираз невдоволеності став би постійною маскою на обличчі колишнього педагога Щукіної, якби змія-хазяйка не вимагала у своїй присутності люб'язної усмішки. Куплена з потрухами Надя за два дні навчилась, наче стюардеса з реклами, радісно розсувати слухняні губи, хто б не потрапив у поле зору.

Тому вона спочатку вдала досить щиру посмішку, побачивши рідну онуку старшої прибиральниці — Тимофіївни, молодшу прибиральницю Алінку, що нахабно розляглася на дивані, який мала б старанно пилососити. Ще й затулила личко своє молоденьке від сонця наманікюреними пальцями. Нігті, як завжди, вульгарно покриті перламутрово-зеленим лаком та саморобним золотаво-сріблястим розписом.

До обов'язків економки (набагато легших від класного керівництва, з яким Щукіна завжди непогано справлялася) входив, крім усього іншого, нагляд за всіма працівниками в домі, і Надя для початку ехидно спитала:

— Тобі не твердо там, Аліночко? Зручно? Вирішила трохи відпочити? Ще пару подушок не принести?

І помітила одну з подушок на підлозі. Інтонація враз стала верескливо-учительською:

— Алько! Ану вставай! Розляглася! Вдома будеш кунять, менше з хлопцями по ночах волочитись треба!

Але дівчина не рухалась, і Надя, відчувши недобре, вже обережно торснула її за плече.

Голова Аліни неприродно відкинулась, холодна рука упала вниз, зачепивши Надіну долоню зеленим нігтем.

Алінка, вісімнадцятирічна мініатюрна дівчина в акуратному фартушку з оборками лежала на дивані мертва. Відкривши рота й розчахнувши закрижанілі очі.

Надя затулила рота обома руками. Жах заморозив мозок.

Тихим кроком пішла звати хазяйку, яка цілий день не виходила зі спальні. Читала романи й слухала музику.

А Ярижського знову не було вдома.

Чомусь усе погано в цьому домі коїлось без нього.

Зустріч за ґратами

Навскісні промені сонця заливали камеру попереднього ув'язнення, яку тепер симпатично називають СІЗО.

Боря Цокотюха знову попався.

І знову — ні за що.

Добряче набродившись по барвінківських вулицях, раптом побачив того, заради кого сюди й прибув — Кирила Свинаренка. Той сідав у новенький джип. Солідного чорного кольору. І сам увесь такий імпозантний, статечний, просто-таки випромінює ауру впевненості та успішності.

Побіг за ними обома — Кирилом та автомобілем, але тільки й встиг вдихнути повні легені вихлопних газів — шикарний джип стартував по-спринтерському жваво.

Борис не стримався, крикнув услід пару «задушевних» слів, й одразу почув іззаду:

— А чого це ти, пацан, матюкаєшся? У громадському місці!

— Пішов ти на фіг! — Боря ще не охолов. — Яке тобі тут громадське місце?

— Вулиця, — переконано запевнив його незграбний амбал з пісною пикою провінційного проповідника.

Цокотуха так само голосно й відважно виклав йому свою думку про цю вулицю та всіх осіб, які тут знаходяться, а цей мораліст виявився місцевим дільничним міліціонером, що прогулювався по морозцю з двома колегами. Всі троє підступно одягнені в цивільне.

Коротше, за півгодини протокол про злісне хуліганство раніше судимого Б.В. Цокотюхи було закінчено, а сам Борис Веніамінович знову

опинився за ґратами. Разом з двома алкоголіками (по всьому видно — давно пустилися берега) та двома крадіями. Старший, добродушний кругловидий селяк просто поцупив у вредного сусіда вулик, давно хотів і собі завести бджілок, молодший, миршавий та прищавий, — досвідчений домушник. З ним і пішла задушевна розмова.

— Не-а, — ваговито казав він Борі, чухаючи спину, — це ти, братан, помилився. Я всіх місцевих авторитетів знаю. У нас тут ніяких Свинаренків зроду не було. А джип такий тільки у Ярижського.

— Ти щось про нього знаєш?

— Чудак! Хто ж про нього не знає!

Пізнавальну бесіду перервав брязкіт заборів та командирський голос:

— Цокотюха! Ану, на вихід, з речами!

Речей не було.

Довгий темний коридор (спробував би він стати світлим з такими болотяно-зеленими стінами!). Тхне пилом та цвіллю. У спину підштовхує обов'язковий всюдисущий протяг.

Кабінет слідчого — праворуч.

Убого вмебльована наскрізь прокурена кімнатка. За столом — худий сутулий парубійко в темненькому костюмчику. Підняв очкасте обличчя з випнутими губами. Усміхнувся великими білячими зубами:

— Привіт, Барсе!

Боря остовпів.

Навпроти сидів його кращий інтернатський друг Вітька Кінчев на прізвисько Тюха.

— Ну, і діла... не сподівався я... Що ти тут... І... як же?

— І я, Борько, здивований. Аж дах їде до Америки. Ти — рецидивіст? Не сміши!

— А ти ж вроді збирався на професора...

— На все свій час.

— Слухай, я писав тобі, а листи поверталися. Ти чого не повідомив нову адресу?

Тюха подивився на нього так виразно, що, здавалося, й окуляри витріщилися. Мовчки поліз у шафу, геть захарашчену теками, книжками й просто стосами несвіжого паперу. Поклав на стіл кілька обтріпаних конвертів з наклеєними клаптиками паперу «Адресат вибув». Листи адресувалися Б.В.Цокотюсі.

Вони потисли один одному піднесені догори руки завченим у дитинстві жестом — як спортсмени в якомусь старому закордонному фільмі. І Боря почав чи то пояснювати ситуацію, чи то скаржитися на долю:

— Ох, Вітюха, там закрили механічне відділення, мене перевели в Трудове, на економіста.

— Бачу, який з тебе економіст! Сидів за розтрату?

— Звідки ти знаєш?

— Елементарно! Знаєш, ким я тут працюю?

— Ким?

— Слідчим. Не витріщай очі, бо повипадають.

Мені запропонували замість школи — у юридичний технікум, я й пішов. А зараз на заочному в юракадемії.

— То тепер до в'язниці мене колишній друг запроторить?

— Яка в'язниця? Забудь! Хлопці погарячкували. А ти також — «молодець»! На крок від зони — і знову наливаєшся. Ну, охолов у нас трохи — не будеш на всю вулицю матюки гнути. Кінчай хмуритись, зараз підемо до мене, посидимо. Розкажеш, чого такий сердитий. За годину я звільнюся.

Але через годину йому довелося слухати розповіді не старого друга, а свідків — доповіли про вбивство в домі Ярижських.

Коли ключі не потрібні

Це нагадувало гру. Марія щодня знаходила у себе в кімнаті підкинуті подарунки. І її останнім часом зблідлі щічки заливав хворобливий рум'янець, бо неважко було здогадатися — від кого ці приємні дрібнички.

Цього разу на столику лежала велика морська зірка, недоладно, але мило розфарбована. Від неї віяло

спогадами про літній відпочинок та щастя перших зізнань. Дівчина піднесла її до обличчя та вдихнула химерний запах. Не моря — фарби.

А Віра стояла за пальмою, що зросла не на березі, а у діжці. Спостерігала через візерунок гострого листя, крізь незачинені двері, крізь невидиму сітку неприязні.

Вийшла й спитала зловісно:

— А якщо це — дарунок злої феї?

Маня нічого не відповіла, відчула, що сестра чомусь сердиться. За мить озвалась:

— Ні, це від доброго чаклуна.

Віра подивилась в її незахищені очі й також подобрішала:

— Я просто не розумію, чому він робить подарунки таємно.

— Ну, Вірунько, ти ж теж любиш секрети!

— А раптом це не він? Що тоді?

— Не він? Тоді хто? Ти?

Віра засміялась, і Марія, легко зітхнувши, рішуче попрямувала до кімнати нареченого, намагаючись сховати зірку між зборками не дуже широкої спідниці.

Він якраз розглядав велику мушлю, повертаючи її проти світла, що сліпучими пучками лилося з візерунчатого вікна.

— Як ти це робиш? — Марія спитала це радісно, але одразу ж поперхнулась і розкашлялась.

Його очі стали глибшими й темнішими, але губи жартівливо всміхнулися:

— Про що йдеться?

— Не прикидайся! Тебе викрито! — вона показала

пістряву зірку.

— Симпатична. Де ти її взяла?

— Не дратуй мене, коханий! Від кого вона — не питання, а от як це ти все це приносиш? Завжди непоміченим?

Коротка усмішка:

— Я таки заінтригував вас усіх? Так?

— Заінтригував, заінтригував! Ти свого доскочив!

А тепер скажи — як?

— Спробуй вгадати.

Вона покусала товстий промінчик зірки:

— Ах, не знаю... Віра он з потойбічними духами зв'язалася, вони з нею розмовляють.

— Спиритизм? Ні, холодно.

— Скажи сам, стане тепліше.

— А що я за це матиму?

Дівчина подивилась кокетливо:

— А що ти хочеш?

— Вгадай хоча б це.

Маня зарум'янилася й торкнулась шорсткої щоки, але він перехопив її губи, й вони завмерли в довгому поцілункові, стояли, обійнявшись, як і личить зарученим закоханим.

— Поклянися, що нікому не скажеш. Ніколи, — тепер його обличчя стало серйозним, але засміялися очі.

— Ой, мені вже страшно! — вона знову по-дитячому розвеселилась.

— Але я хочу, щоб це була тільки наша таємниця, — він схилився над її вушком і щось тихо-тихо прошепотів. Очі Мані округлилися:

— Правда? Чому ж про це ніхто не знає?

— А ти хочеш, щоб знали?

Вона заперечливо покрутила головою.

— Значить і не знатимуть.

Біля самісінького вікна зловісно каркнула ворона, а Маня знову закашлялась. Василай тримав її ззаду за тендітні плечі і ще довго не відпускав.

Допит свідків

— Ну, душили її, звісно, не на канапі. Туди вже опісля поклали, — Кінчев покачав незапалену сигарету між пальцями й ще раз обвів чіпким поглядом приміщення бібліотеки Ярижських, яке нагадувало дім-музей якогось письменника кінця ХІХ століття.

Надя Щукіна чемно здивувалась:

— Звідки ви знаєте?

— Ви ж самі помітили, що була вона лише в одному з капців. Інший ми знайшли під вікном. Там її і... А ось чи чули ви якийсь шум?

— Який?

— Ну, скажімо, шум боротьби, крики про допомогу...

— Ні. У Ольги Володимирівни весь час музика голосно грала. Тимофіївна бурчала... Ні, то раніше, вони з Алькой сперечались. — Надя

переривчасто зітхнула. — Ой, бідна дівчина... А Тимофіївна... Страшно подумати, що з нею тепер...

Віктор Кінчев з симпатією дивився на економку. Мала вона дуже пристойний вигляд: сірий в'язаний пуловер, випрасувані чорні брюки, волосся русяве, акуратно підстрижене, лежить красивими локонами, мабуть, укладене на бігуді. У вухах — тоненькі золоті кільчики. Нічого надмірного, скромність, надійність, дисциплінованість. Вона нервувала, але стримувалась. Мабуть, такою була й тоді, коли їй грубіянили старшокласники.

— Що за дівчина була Аліна Павлівна Зачепа? Ви її добре знали?

— Як сказати... Вона вчилась у нас, ну, так, поганенько вчилась. Нікуди не поступила. Батько давно вже не працює, випиває, звісно. Мати поїхала на заробітки й пропала. Прислала пару посилок — і все. Вони два роки на бабчину пенсію перебивались. Оце знайшли роботу, то старалися. Тимофіївна більше, а Аліна, вона...

— Не старалась?

— Не те, щоб не старалась. Але... У неї більше хлопці в голові, ніж робота... Молода ж... Була.

— А чогось підозрілого ви не помічали?

— Підозрілого — ні. Але дивне бувало.

Кінчев підбадьорив її поглядом.

— Вона бачила в дзеркалі дівчину.

— Не зрозумів.

— Не себе.

— Стоп-стоп-стоп! Дивилась на себе в люстро й бачила не себе?

— Ну, не зовсім дивилась. Казала, що так, збоку. Ніби схожа на неї, красива, з довгим волоссям. У білому. Алька вірила, що це привид. Казала, що була схожа на дочку першого власника цього дому. Тут, у великому залі сімейні портрети висять.

— Де це було, вона уточнювала?

— Так. Внизу, в дзеркальному залі.

— Тобто це не було відбиття картини?

— Ні, картини на другому поверсі.

— Тут усі кімнати мають назви?

— Не всі. Але їх багато, треба якось відрізнити.

— Значить, коридор знизу — то дзеркальний зал?

— Так.

— А ще?

— Зразу як зайдете, праворуч від входу — то кінозал, його ще домашнім кінотеатром називають, над ним — бібліотека. Біля кухні — їдальня. На другому поверсі — велика зала. Спальні для гостей думають називати по кольорах: рожева, блакитна, жовта.

— Всі вони на першому поверсі?

— Так, а спальня хазяїв — на другому, біля бібліотеки. Біля меншого зальчика, він ще без назви, — спальня для родичів.

— Родичі тут уже бували?

— Ні.

— Ви спите тут, в будинку?

— Найчастіше — так.

— Ще хтось, крім вас і хазяїв, ночує?

— Гості бувають.

— Сьогодні або вчора?

— Ні.

— Де ви спите?

— На першому поверсі, в кімнаті для прислуги.

Кінчев усміхнувся приязно-співчутливо:

— Вам зручно називати себе прислугою? Вчительці, з вищою освітою?

— Певний дискомфорт є, але... Нічого страшного. Я одержую, між іншим, більше від директора школи. До речі, в школі мене принижували більше. І частіше.

— Учні?

— Всі, хто не лінувався. — Вона ображено піджала губи.

— Хм-м... Повернімося до справи. У будинок можна пройти непоміченим?

— Мабуть, так. Якщо якимось тихо пройти

парадним — його не зачиняли. Або через кухню.

— Є ще входи?

— Так, через кінозал і ще одну кімнату. Але він завжди зачинений, ключ від тих дверей є тільки в хазяїна.

— Ви бачили, щоб він проходив саме там?

— Не бачила, але знаю, що проходив.

— Навіщо саме там?

— Туди легше під'їхати машиною. Під самісінькі двері.

— Крім дівчини в люстрі, підозрілого не було нічого?

— З Алькою — ні.

— А з кимсь іншим?

Надя коротко й безбарвно розповіла про незвичайне булькання унітазу. Кінчев зацікавився:

— А тоді хтось не міг зайти непоміченим?

— Ні, ми одразу обходили сусідні кімнати, а Кирило Іванович посилав охоронця перевірити і парк.

— А сліди?

— Слідів було багато. За кільканадцять днів.

— Аліна також щось подібне чула? З унітазу?

— Ні.

— Аліну знайшли в маленькому зальчику? Що вона там робила?

— Прибирала. Ми щодня прибираємо. В нижніх спальнях доробляють паркет, пил

піднімається нагору...

— Бабуся Аліни про її смерть від вас почула?

— Так, — Щукіна скрушено схлипнула.

— І що же? Як реагувала?

— Вона... Вона спочатку не повірила... А потім, коли побачила, я запам'ятала такий дивний вигук: «Я так і знала!» І все.

— Що ще казала?

— Нічого. Плакала. Потім її «Швидка» забрала.

— Що вона могла знати наперед?

— Тимофіївна? Не знаю.

— Вона раніше говорила з вами про Аліну?

— Так, часто. Але нічого такого...

— Про що саме ви говорили?

— Ну, так... Про молодь. І що Аліні вчитися б, професію якусь... Не вік же їй прибиральницею...

— Сама Аліна вчитись хотіла?

— Не так, щоби хотіла... Цікавилась перукарством, манікюром. Мріяла про красиве життя. Макіяж, косметика, краса — вона це уявляла, ніби кар'єру фотомоделі...

— Дозвольте доложити, — у двері просунув голову рум'яний помічник Кінчева Коля Власенко. — Кругом хати — ніяких слідів. Вночі сніг падав, було б зразу видно. Тільки доріжки до дому, до сторожки, до гаража та сміттєзбиральні —

їх двірник розчистив. І машина до заднього ганку під'їжджала. Там сліди двох людей, сорок другий розмір примірно.

— Задній ганок?

— Біля кухні.

— Слідчий запитально подивився на Щукіну.

Надя пояснила:

— Ми замовляли продукти з магазину. Як завжди. Їх привозили.

— Тьху! — Кінчев кинув на стіл сигарету. — Класична закрита кімната! Якщо не рахувати розчищених доріжок.

Молодий міліціонер скривився:

— Що?

— Нічого. Ти б, Миколо, детективи почитав чи що? Хоча б класику.

— Нема коли, працюємо.

— Ну-ну, іди працюй, — процідив слідчий з такою іронією, що життєрадісний Власенко розгубився:

— А що ще робити?

— Поклич хазяйку. А потім ще раз обшукай приміщення. Може, знайдеш нарешті знаряддя вбивства.

Микола Власенко миттю зник за дверима.

— Знаряддя? — злякалась Надя. — Її хіба не руками...

— Все з'ясуємо, не турбуйтеся. Згадайте ще

раз, хто міг зайти до будинку. Схоже, Аліну вбив хтось із своїх.

— Хто? Господи, кому це було потрібне?

— Так хто був у домі?

Щукіна тяжко зітхнула й знову почала перераховувати:

— Ольга Володимирівна відпочивала у себе в спальні, Тимофіївна й Аліна прибирали, ремонтники, троє, працювали внизу. Десь за півгодини до... То тоді з магазину привезли продукти, до кухні. Я приймала. Коля заходив, наш охоронець.

— Чого?

— Перекусити просив. Ну і ще... Він трохи до Альки залицявся... Але я не пустила. Здається, більш нікого.

— Прізвище охоронця?

— Гапченко. Коля Гапченко.

— В якому розумінні він залицявся до Аліни Зацепи?

— Розмовляли, жартували. Алька — дівчина весела... була.

— Отже, Микола Гапченко виявляло неї підвищену увагу, а вона відповідала... взаємністю?

— Не тільки Коля. І Діма Дука з нею часто спілкувався.

— Дука — це інший охоронець?

— Так.

— І де ж вони... спілкувались?

— У дворі, на кухні. коли господарів не було
— в нижньому залі. Але там — зрідка.

— А будівельники їй знаків уваги не виявляли?

— Яюсь не помічала. Хіба що за обідом жартували. Вони внизу працюють, а Аліна здебільшого нагорі прибирала.

— А внизу?

— Внизу — Тимофіївна.

— Що ще входило в обов'язки Аліни?

— Сміття виносила. За гаражем у нас контейнери стоять. Іноді мені допомагала на кухні.

— Хто вивозить сміття?

— Комуногосп, у нас договір підписаний. Двічі на місяць вивозять.

— Коли вивозили востаннє?

— Три дні тому.

— Хто привозив продукти?

— Експедитор з магазину «Мрія гурмана», його звать Максим Олексійович. Прізвище — Стріляний.

— Ви його добре знаєте?

— Майже зовсім не знаю. Прізвище він на рахунках пише. Я рахунки збираю, хазяйці, для звітності. За кожну копійку, — Щукіна ніби захищалась своєю чесністю від будь-яких підозр.

— Замовляєте по телефону?